

Terugkomdag HGW in verhoogde zorg

3 december 2019

Benedikte Timbremont
Liesbet Van der Heyden
Inge Lootens

<https://www.topungent.be/>

Waarom deze terugkomdag?

- Kennis: het leerrendement is hoger, als je een thema terug opgediept wordt en geüpdatet wordt
- Inhoud krijgt meer betekenis voor je dagelijkse werk en dwingt ons om sneller van theorie naar praktijk gaan
- Leren van elkaars successen en missers
- HGW warm houden

2

Why (most) training is useless? by David Maister

Training is pas zinvol:

- als geen 'stand-alone' gebeurtenis
- als topics direct toepasbaar zijn
- als het de eigen werking ten goede komt
- als diegene die het volgen ook mandaat hebben om er iets mee te doen
- als er input komt uit de deelnemers, die vanuit het werkveld good practice/noden aanbrengen

Agenda

0. Terugblik op zorgteam/leerlingbespreking
1. Hoe werken CLB en partners samen in een HandelingsGericht Diagnostisch traject?
2. Gespreksvaardigheden (met ouders)

Stappen leerlingbespreking

Na de voorbereiding

1. Start: doelen bespreking
2. OVERZICHT: wat gaat goed en wat loopt moeilijk?
3. INZICHT: hoe komt de situatie nu zo?
4. Is er al genoeg bekend om vragen te beantwoorden?
5. UITZICHT: doelen en behoeften leerling en leerkracht?
6. Afronding: afspraken en evaluatie bespreking

TOPunt

Stappen in de leerlingbespreking

Start

Wat zijn de doelen van de bespreking?

Wat wil je met de bespreking bereiken voor die leerling/dat groepje? Wat wil je liever niet? Wanneer ben je tevreden over de bespreking?

Overzicht

Wat gaat goed en wat loopt moeilijk?

Wat loopt nu moeilijk? Wat maakt dat je een gesprek over de leerling(en) nu wil? Hoe zag je dit de afgelopen 2 weken? Wat heb je de afgelopen 2 weken gezien dat goed ging? Wanneer lukt het X wél om gewenst gedrag te tonen?

Inzicht

Hoe zou het kunnen komen dat de situatie nu zo is?

Waarom heeft deze leerling in deze klas bij deze leerkracht in deze school en van deze ouders deze moeilijkheden? Kenmerken van de leerling (bv. leesniveau, volgehouden aandacht), kenmerken van de onderwijsleersituatie (bv. instructie, feedback), kenmerken van de opvoedingssituatie (bv. ondersteuning ouders)?

Uitzicht

Wat zijn de doelen en de behoeften van de leerling en zijn leerkracht?

Concreet doel: wat kan de leerling dat hij/zij nog niet kan? Hoe zal je dit zien/horen? **Hulpzinnen** noteren voor de leerling en de leerkracht. Om het doel te behalen, heeft deze leerling nodig, heeft deze leerkracht nodig. Kan ik dit koppelen aan leerplandoelen, ontwikkelingsdoelen? Kleine snelle doelen (quick wins)? Lange termijn doelen?

Afronding

Afspraken en evaluatie bespreking

Wie doet wat, hoe, wanneer en waarom? Wie bespreekt de afspraken met de ouders/leerling? Wanneer is de volgende bespreking? Wie aanwezig?

Indien nog geen inzicht: welke info nog nodig? Hoe verzamelen en wie gaat dit doen?

Terugblik op de leerlingbespreking via uitwisseling in groepjes

- Hoe verliep terugkoppeling naar je eigen school/CLB-team?
- Heb je bronnen, materialen bekeken en gebruikt?
- Wat heb je zelf uitprobeerde tijdens een zorgteam/cel? In gesprek met II of O?

FB

Wat gaat **al** goed? Welke elementen pas je al toe in de leerlingbespreking?

FF

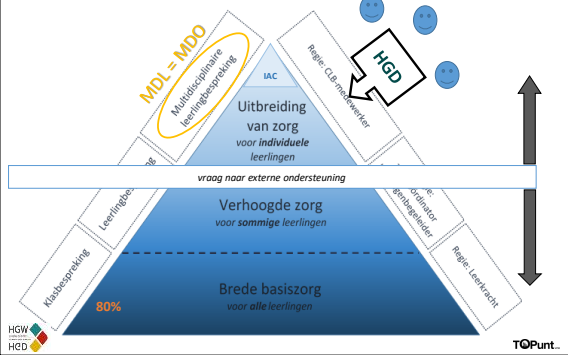
Wat kan **nog** handelingsgericht? Wat gaan we doen om dichter bij dat doel te komen? Wat willen we **nog** bewuster gaan uitwerken en hoe?

Agenda

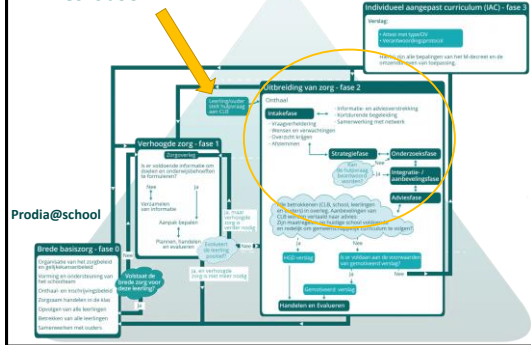
0. Terugblik op zorgteam/leerlingbespreking
1. Hoe werken CLB en partners samen in een HandelingsGericht Diagnostisch (HGD) traject?
2. Gespreksvaardigheden (met ouders)

Situering HGD in het ZC

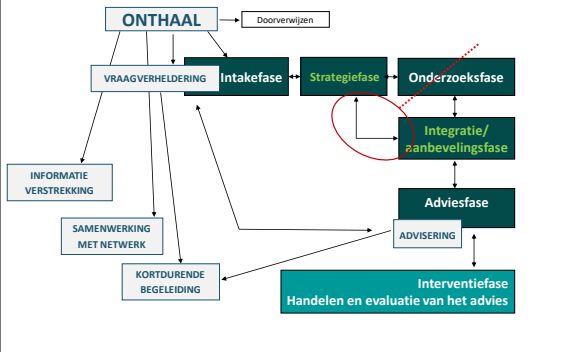

Situering HGD in het ZC

Beslisboom

Situering HGD in het CLB

Toestemming & Beroepsgeheim

Decreet leerlingenbegeleiding: 'Leerling en ouders zijn cliënten, school is partner. Een CLB zet individuele leerlingbegeleiding alleen verder als betrokken LL/O daarmee akkoord gaan.'

- Uitz: 1. Systematische contacten en profylactische maatregelen
2. Leerplichtbegeleiding
3. Signaalfunctie en consultatieve leerlingenbegeleiding
4. Verontrusting

Decreet Rechtspositie Minderjarige in de jeugdhulp
→ voor alle hulpverleners (welzijn)

www.rechtspositie.be

DRM

Beroepsgeheim > ambtsgeheim/discretieplicht (onderwijs)

Beroepsgeheim > ambtgeheim

Vertrouwen
Transparantie

HandelingsGerichte 'Diagnostiek'

'Diagnostiek' is het ganse HGD-traject
 → mondt niet altijd uit in een diagnose!
 → is ook afstemming interne zorg – externe ondersteuning
 = een PROCES van kwaliteitsvolle besluitvorming

HGD-stramien

HGD-fasen

HGD ≠ classificerende diagnostiek

- Label geeft onvoldoende antwoord voor aanpak
 → Wat heeft leerling nodig? (<-> 'wat heeft de leerling')
- Risico's m.b.t. labels (& IQ-testen)
 - Enkel kindkenmerken
 - 'Alles of niets'-principe
 - 'Vaststaand' en 'niet-beïnvloedbaar'
 - Geen oog voor bevorderende factoren

DOELEN van HGD:

- Afstemming onderwijsaanbod/opvoedingsaanbod aan de hulpvraag
- Kwalitatief sterke én bruikbare adviezen
- Verbeteren van de situatie op school/thuis

Maatwerk

7 x HWG → 7 x HGD

HGW en HGD versterken elkaar

Doorheen de uitleg van de HGD-fasen zal je de HGW-uitgangspunten herkennen.

Oefening: kruis aan, bij het overlopen van de fasen, welk(e) uitgangspunt(en) voor jou op de voorgrond komen in elke fase.

1. Intakefase

- Vraag verhelderen
- Wensen en verwachtingen bevragen
- Overzicht krijgen
 - 3.1 Probleem analyseren en positieve aspecten bevragen
 - 3.2 Functioneren van het kind/de jongere binnen zijn context verkennen
 - 3.3 Attributen bevragen
 - 3.4 Relevante voorgeschiedenis en ondernomen activiteiten en effecten beschrijven
- Afstemmen

Samenwerking starten & Info verzamelen

- WIE zijn de partners?
Wat is hun vraag? Waarom?
- Wat wensen ze? Doel van de vraag?
 - 3.1 Wat zijn hun zorgen?
Wat gaat wél goed?
 - 3.2 OLS, thuissituatie, VT
 - 3.3 Wat is vlg's hen de oorzaak/verklaring?
Welke oplossing(en) zien ze?
 - 3.4 Welke info is beschikbaar?
Wat al geprobeerd? Wat lukt (niet)?

4. Consensus over hulpvraag?
 Welke (onderzoeks)vragen nemen we mee?
 Doel afgestemd? Rollen duidelijk?
 Hoe samen verder? Wie doet wat, hoe, wanneer en waartoe?

1. Intakefase		voorbeeld	
	Leerling	Ouder(s)	Leerkracht
Welke vraag heeft de...	Ik zou meer vrienden willen hebben.	Mijn kind heeft woedeaanvallen. Hij luistert niet. Huiswerk maken gaat vaak mis. Het is te moeilijk.	Deze leerling kan moeilijk samenspelen. Hij wil vaak zijn zin hebben.
Hoe komt het volgens...	De kinderen willen niet met mij spelen.	Het is een moeilijk kind. Precies zijn vader. De juf geeft teveel huiswerk.	De ouders hebben te weinig structuur. Thuis doet het kind zijn zin.
Wat verwacht de... van ons/anderen?	Dat de kinderen van de klas mij uitnodigen voor een feestje en op de speelplaats vragen of ik meespeel.	Een gesprek met kind zodat hij snapt dat hij moet luisteren. Ik wil dat hij minder huiswerk krijgt.	Wat kan ik in de klas nog doen? Ouders moeten hulp krijgen.

2. Strategiefase

1. Clusteren
2. Diagnostisch traject kiezen
3. Hypothese en onderzoeksvragen formuleren
 - 3.1 Hypotheses formuleren
 - 3.2 Onderzoeksvragen formuleren
4. Betrokkenen informeren

Wat is nodig om de vragen te beantwoorden?

WAT WETEN WE AL?

1. Kenmerken LL, OLS, thuissituatie
2. Voldoende inzicht → INTEGRATIEFASE

Onvoldoende info → ONDERZOEKSFASE

WAT WILLEN WE NOG WETEN? WAAROM?

3. Hulpvragen → onderzoeksvragen
4. (Meta)communicatie!
 - Onderzoeksoptzet bespreken
 - Medeonderzoekers betrekken

2. Strategiefase

Waarom?

- ▶ Reflectie om tunnelvisie te vermijden
 - ▶ Alternatieve hypothesen?
 - ▶ Voldoende positieve mee?
 - ▶ Ernsttaxatie: in alle situaties?
 - ▶ Clusteren geeft overzicht
 - ▶ Tijd voor vakliteratuur (www.prodiagnostiek.be)
- ▶ Verschillende vormen:
 - ▶ Alleen (soms aan eind van intake, met betrokkenen)
 - ▶ Samen met CLB-collega: ervaring
 - ▶ In multidisciplinair CLB-team: complexe casussen – (G)V

☞ 'Mono' als het kan, 'multi' als het moet!

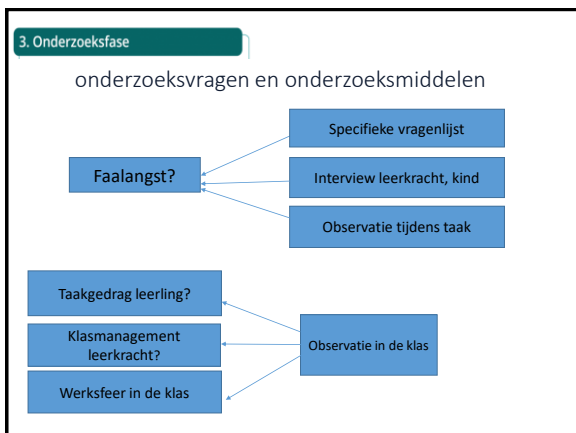
3. Onderzoeksfase

1. Wat onderzoeken?
2. Hoe onderzoeken?
 - 2.1 Gesprek
 - 2.2 Observatie
 - 2.3 Analyse van de beschikbare gegevens
 - 2.4 Aanpak uitproberen en het effect ervan nagaan
 - 2.5 Meting
 - 2.6 Medisch onderzoek / klinisch neurologisch onderzoek

Onderzoeksvragen beantwoorden

1. een beknopt, onderbouwd antwoord te geven
2. gebaseerd op goede onderzoeksmiddelen
 - 2.1 met LL, lkrt, O, ond., extn
 - 2.2 in de klas, op de speelplaats, bij turnen ev. a.d.h.v. vragenlijsten
 - 2.3 SRT, LVS, toetsen, examens
 - 2.4 vooral bij veranderingsgerichte vragen
 - 2.5 afname gestandaardiseerde test
 - 2.6 meestal door externen

www.prodiagnostiek.be

4. Integratie- en aanbevelingsfase

1. Integratief beeld schetsen
2. Formuleren van doelen
3. Formuleren van onderwijs-, opvoedings en ondersteuningsbehoeften en komen tot een overzicht van aanbevelingen
4. Aanbevelingen beoordelen

Van samenvatting naar aanbevelingen

1. Resultaten samenleggen tot geheel: risicofactoren–beschermende factoren
2. Wat willen we bereiken? Gezien het beeld en voorkeuren van betrokkenen
3. Wat heeft die ll/O/lkrt nodig om die doelen te behalen?
4. Aanbevelingen 1 of >, ordenen van maximaal wenselijk naar minimaal noodzakelijk

4. Integratie- en aanbevelingsfase

Waarom?

Maatwerk

- ▶ Reflectie om valkuilen te vermijden
 - ▶ Duidelijke doelen?
 - ▶ Alternatieve aanbevelingen overwegen?
 - ▶ Voor en tegens aanbevelingen voldoende afwegen?
 - ▶ Aansluiten bij wensen, verwachtingen intake?
 - ▶ Tijd voor vakliteratuur (www.prodiagnostiek.be)
- ▶ Verschillende vormen:
 - ▶ Alleen (soms aan eind van intake, met betrokkenen)
 - ▶ Samen met CLB-collega: ervaring
 - ▶ In multidisciplinair CLB-team: complexe casussen – (G)V

Déze leerling van déze ouders bij déze leerkracht in déze klas op déze school'

5. Adviesfase

1. Informeren, overleggen en afspreken omtrent interventies
2. Verslaggeving

Samenwerken en diagnostisch traject afronden

- 1.1 INFORMEREN over antwoorden op de vragen
- 1.2 OVERLEGGEN over aanbevelingen: wat kunnen/willen de betrokkenen?
- 1.3. Aanbeveling(en) KIEZEN: advies
- 1.4. AFSPREKEN wie doet wat, wanneer, hoe en waarom
- 1.5. EVALUEREN HGD: zijn vragen beantwoord? Was samenwerking aangenaam

WENSELIJK
aanbevelingen

HAALBAAR
advies

HGW en HGD versterken elkaar

Oefening:

Welk(e) uitgangspunt(en) kwamen voor jou op de voorgrond in elke fase?

HGD-light

= vereenvoudigd, verkort of versneld HGD-traject

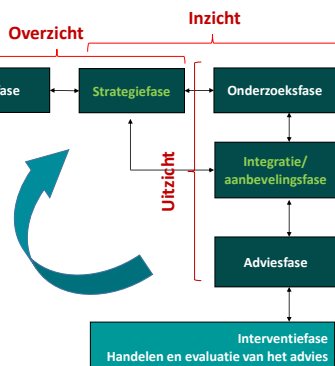
Noëlle Pameijer zegt:
"Verkort als het kan, uitgebreid als het moet"

overzicht intake en strategie
inzicht strategie en onderzoek
uitzicht onderzoek, integratie en advies

⚠ Vereist wel goede kennis van HGD en HGW.

HGD-light

FD

HGD: aandachtspunten school p248-250

Oefening in groepjes

Welke rol zie je als school (Ik, zoco, lInbegeleider, directie, ...) in de HGD-fasen?

HGD: aandachtspunten voor school p248-250

Intakefase	Geef aan wat jullie zorgen zijn/wat goed gaat; wensen &verwachtingen, eigen oplossingen Zorg dat ouders en Iln tot hun recht komen; ondersteun hen bij formuleren van hun wensen.
Strategie	Meehelpen bewaken of traject past bij de verwachtingen
Onderzoek	LL, Ik, Zoco, ... medeonderzoeker door o.a. gesprek, observatie, toets Bij observatie door CLB/externen vooraf duidelijk doelen doornemen
Integratie/ aanbeveling	Meehelpen bewaken of suggesties aansluiten bij de oorspronkelijke vragen
Adviesfase	Ook als school: wat heb je nodig om het gewenste aanbod te realiseren. Ondersteuningsbehoeften aangeven

Agenda

0. Terugblik op zorgteam/leerlingbespreking

1. Hoe werken CLB en partners samen in een HandelingsGericht Diagnostisch traject?

2. Gespreksvaardigheden (met ouders & leerlingen)

HGW hecht veel belang aan ouderbetrokkenheid en constructief samenwerken met alle partijen

TOPunt

Ouderbetrokkenheid kent 5 vormen

David Mitchell (2015)

- + 1. ouders informeren
- + 2. deelnemen aan activiteiten
- ✓ 3. uitwisseling van perspectieven
- ✓ 4. deelnemen aan beslissingen m.b.t. hun kind
- ✓ 5. gedeelde medeverantwoordelijkheid in plannen, opnemen & evalueren van acties

Enrichtingsverkeer

'Potential' (2019) onderzocht hoe dat komt ...

1. Normerende kijk: zelf invulling geven aan perspectief van ouders
2. De mythe van de niet-betrokken ouder
3. Deficitdenken is prominent aanwezig

Ook ouderbetrokkenheid

voor LLN

- met etnisch-culturele achtergrond
- uit gezinnen met lagere SES
- met specifieke noden

Waarom?

- Ouders hebben ervaringsdeskundigheid van jaren: wat er wel en niet werkt, hun talenten & interesses, ...
- Ouders ervaren het kind in veel verschillende situaties, bij verschillende mensen, ...
- We kunnen vaak niet terugvallen op datgene waar we mee vertrouwd zijn: taal, cultuur, mogelijkheden, ...
- Bij gelijke gedragsverwachtingen thuis en school, meer kans op gewenst gedrag

TOPunt

Gesprekken met ouders (Potential)

1. Luisteren naar de inbreng van ouders
2. Respect voor de geschiedenis en keuzes van ouders
3. Toegankelijkheid en doelgerichtheid
4. Oog voor het onzichtbare pedagogische werk
5. Tijd geven en nemen

TOPunt

BIJLAGE 6.10

Bevestigingsmail MDL

Beste.....,

Bij deze bevestig ik onze afspraak. Binnenkort (datum + tijd) hebben we een multidisciplinaire leerlingbespreking (MDL) vanwege vragen over (naam leerling). Daarbij zullen aanwezig zijn: Het gesprek zal ongeveer 45 minuten duren.

De doelen van dit overleg zijn onder andere:

1. kennismaken
2. doelen van het overleg: wie heeft welke vragen?
3. de aanleiding en reden van aanmelding
4. de huidige situatie:
 - overzicht: wat gaat er goed op school en thuis en wat kan beter?
 - inzicht: hoe zou het kunnen komen dat bepaalde dingen goed gaan en andere moeilijk zijn? Welke verklaringen zijn er zoal?
 - uitzicht: hoe verder? Wat willen jullie bereiken (doelen) en wat is daarvoor nodig? Wat verwachten we van elkaar?
5. afspraken: wie doet wat, hoe, waarom en wanneer? Wanneer spreken we elkaar weer en wat is dan het doel van het overleg?

Kunnen jullie alvast nadenken over de vragen 2, 3 en 4? Dank!

Aandachtspunten ouderbetrokkenheid & samenwerken met ouders

Hfst.5

1. School, ouders en leerling hebben een gemeenschappelijk belang
2. Elk oudergesprek heeft heldere doelen
3. Problemen én positieve ontwikkelingen komen aan bod
4. Gedrag van een kind/jongere kan op school anders zijn dan thuis
5. Vanuit een gezamenlijke analyse formuleren betrokkenen doelen
6. Behoeften van leerling, leerkracht en ouders zijn onderwerp van gesprek
7. Leerlingen zijn betrokken bij de samenwerking school - ouders
8. Het zorgbeleid van school biedt houvast
9. Het gesprek wordt afgerond met afspraken
10. Betrokkenen evalueren samen het gesprek

Aandachtspunten ouderbetrokkenheid & samenwerken met ouders

Bijlage 5.7 Opdrachten bij hoofdstuk 5
checklist met de 10 aandachtspunten
ter voorbereiding of
ter evaluatie van een oudergesprek.

Wat heb je gezegd, wat heb je gevraagd en waarom? Hoe reageerden de ouders?

- Wat maakte dat het gesprek zo goed verliep (succesfactoren) waarom en hoe wil je dat behouden in een volgend gesprek?
- Wat maakte dat het gesprek zo moeizaam verliep (valkuilen) waarom niet en hoe wil je dat in het vervolg anders doen?

Praktische tools hulpmiddelen, formulieren, sjablonen, ...

- www.potentialtoteach.be
- www.kenniscentrumpotential.be
- www.prodiagnostiek.be
- www.rechtspositie.be
- www.handelingsgerichtwerken.be (materialen, bijlagen)

TOPunt

Alle info terug te vinden op www.handelingsgerichtwerken.be

Materiaal vorming HGW

- Presentatie HGW in verhoogde zorg
- Prodia beslisboom zorgcontinuüm ADP
- Opdracht impact op leren_infulblad
- Opdracht impact op leren_oplossing
- Uitgangspunten HGW
- Stappen in de leerlingenbespreking_infulblad
- Stappen in leerlingenbespreking_slide
- GesprekkenVisualiserenMetDrieCirkels
- StramienHGD-fasen_RolSchool
- HGW-uitgangspuntenInHGD-fasen
- DRM-infoVoorLeerkrachten_VCLB-koepel2015
- SchemaBeroepsgeheim-Ambtsgeheim_OVSG-POV-GO

Bijlagen boek

- Bijlage 4.1 -> 4.8
- Bijlage 5.4 Formulier verslag oudercontact
- Bijlage 5.7 Opdrachten bij hoofdstuk 5
- Bijlage 6.10 Bevestigingsmail MDL
- Bijlage 6.12 Visualiseren drie cirkels
- Bijlage 6.18 Visie HGD op intelligentieonderzoek

TOPunt

De Vlaamse Netoverstijgende Stuurgroep HGW/HGD
i.s.m. de Universiteit Antwerpen
nodigt u uit op de 14^e editie van de

Jaarlijkse Ontmoetingsdag Handelingsgericht Samenwerken

Donderdag 17-9-2020

Evaluatie

Waarom?

Dan gaan we door met wat al goed gaat
en verbeteren we wat nog niet werkt.

Daarom ...

- Wat beviel jou?
- Welke tips kan je ons geven om de vorming te optimaliseren/verbeteren?
- Wat neem je zeker mee van deze sessie? Wat ga je hiermee doen?

Dank
om het evaluatieformulier in te vullen!

TOPunt

Bronnen

- Pameijer, N., Denys, A., Timbremont, B., & Van de Veire, H. (2018). *Handelingsgericht werken. Samenwerken aan schoolsucces*. Vlaamse editie
- Hattie, J. (2013). *Leren zichtbaar maken* (Nederlandse vertaling van *Visible learning for teachers*, 2012). Rotterdam: Bazalt Educatieve Uitgeverijen.
- Mitchell, D. (2015). *Wat écht werkt: 27 evidence-based strategieën voor het onderwijs*. Huizen: Pica
- Marzano, R.J., Pickering, D.J., & Pollock, J.E. (2008). *Wat werkt in de klas: research in actie. Didactische strategieën die aantoonbaar effect hebben op leerprestaties*. Middelburg: Bazalt.
- Vantieghem, W., & Van de Putte, I. (2019). *Vol Potentieel. Krachtig lesgeven in diversiteit*. Leuven: Acco

TOPunt

Timing - taakverdeling

- 13.00 – 13.30 Inleiding + opdracht: Benedikte
- 13.30 – 14.15 HGD: Inge
- 14.15 – 14.30 Oefening: Rol school in HGD-fasen: Inge
- 14.30 – 14.45 Pauze
- 14.45 – 15.15 Gesprekken met ouders/leerlingen
- 15.15 – 15.45 Oefening 3 cirkels
- 15.45 – 16.00 Praktische tools + evaluatie: Benedikte

Mee te nemen

- Time timer → 2e laptop die op internet kan OK
- Pointer
- Naametiketten
- Aanwezigheidslijst om af te tekenen, enkele stylo's
- Deelnemersbundels
- Losse documenten uit te delen op het moment

To do's

- Internettoegang vragen OCMW
- Reminder naar deelnemers (Benedikte)
 - datum, plaats, uur
 - vraag om boek mee te brengen (wie het heeft)
 - Materiaal rond zorgoverleg/leerlingenbespreking
 - Artikel Caleidoscoop meesturen
- Printversie maken voor deelnemers (Inge)
- Naametiketten op voornaam → door Barbara adhv deelnemerslijst
- Deelnemersbundels maken → door Barbara
- Wordversies hoofdstukken op www.topungent.be:
 - 6.3. Verhoogde zorg
 - 5.6. Verschillen ouders, verschillende behoeften: wat te doen als...?
 - 6.3.6. STAP 5 Uitzicht: hulpzinnen

Evaluaties olijsten → door Barbara

HGD-fasen

